Koczka György

Karánsebesen született 1938. július 28-án. Börtönbüntetését Szamosújváron töltötte, majd a Bărăganra száműzték kényszerlakhelyre. Szabadulása után volt gé pészmester, színházi kellékes, ügyelő, irodalmi titkár. A Temesvári Rádió és a Román Televízió magyar adásának munkatársa volt. 2006-ban megkapta a Magyar Köztársaság Arany Érdemkeresztjét. 2008-ban a Magyar ÚjságírókOrszágosSzövetségeújságíróimunkásságának elismerése jeléül Aranytoll-életműdíjjal tüntette ki. A temesvári színház örökös tagja volt 2013-tól. 2015. június 15-én hunyt el Temesváron.

vallomást, és hogy oldalanként aláírja az ember. Ilyenkor jöttek a meglepetések: az ember elolvasta a vallomását és nem ismert rá. Eleinte megpróbált úgymond „helyesbíteni". Ha kötötte az ebet a karóhoz, levitték néhány órára a karcerbe. A karcer egy szűk kis cella volt, le sem lehetett guggolni benne. Néhány órányi állás után az ember meggondolta magát, minek annyit kínlódni...

Miként zajlott a per, hány évre ítélték?

A nagy nap 1957 februárjában volt. A per napján sokan várakoztak ránk a törvényszék előtt. Egy különszobába vezettek, mindegyikünk mellett őr ült, a kezünk megbilincselve, egy pillanatra felvillant az ajtóban édesanyám alakja, de nem engedték hozzám. Csak az ügyvédünk jöhetett be, de az is csak annyit mondott, hogy mutassunk bűnbánatot és bízzunk a szocialista igazságszolgáltatásban. Az elnöklő bírót Macskássy Pálnak hívták. Felolvasták a vádiratot. Egyetlen dolgot kérdeztek tőlem: tudom-e, mi az ellenforradalom, mik az ellenforradalmárok? Másodéves egyetemi hallgató voltam, és ha nem tanultam volna, akkor is tudom. Valami ördög mégis arra sarkallt, hogy azt mondjam: nem tudom, mi az ellenforradalom. Az ügyvédem szófogadóan hallgatott jó kis pénzért, amit a szüleim a védelemért lepengettek. A büntetések: Várhegyi István 7 év, Nagy Benedek 5 év, én és Kelemen Kálmán 3-3 évet kaptunk. Fellebbeztünk. Másodszor is megerősítették az első fokon hozott ítéletet. Tulajdonképpen megkönnyebbülten lélegeztem föl. Mégsem 10 évet sóztak rám. A 10 év felől nézve a 3 semmiségnek látszott. Gyenge vigasz volt, mégis egyfajta vigasz.

Hogyan élte meg a rabbá válás folyamatát, beletörődött?

A rabbá válás nem egy folyamat. Az ember egyik pillanatról a másikra válik rabbá. Egyik pillanatról a másikra zárul be körülötte a világ. Nem alhat, csak amikor megengedik neki. Nem szívhatja el a cigarettáját, mert nem jut hozzá. Nem olvashat könyvet, mert ahhoz sem engedik hozzájutni. Nincs többé bécsi szelet, feketekávé, tea, fagylalt, dobostorta. Nem kell leszoknia semmiről, mert egyszerűen nincs semmije. Még nadrágszíja vagy cipőfűzője sem. Nem mos kezet, egyrészt, mert nincs miért, másrészt, mert a vizet is porciózzák neki. Egy-két bögre naponta. Szerencsére nem kap laktatós kosztot, nincs is mire megszomjaznia. Arcot sem mos minden reggel, fogat meg főleg nem. Először csak a fogpaszta válik hiánycikké, később aztán a szőr a fogkeféből. Másikat nem kap. Otthonról nem küldenek, mert nem küldhetnek. Nem hull a szemébe a haja, mert kopaszra nyírják. Nem kell leszoknia apró kis hiúságokról, mint nyakkendő, zsebkendő a kabátzsebben, mert nincs zsebkendője és nincs zseb a csíkos kabátján. Egy év után már harisnyája sincsen, meg kell tanulnia felcsavarni a kapcát, és meg kell tanulnia kimosni a kapcát egy bögre vízben. Az ügyesebbje az ingét is ki tudta mosni egy bögre vízben, a kevésbé ügyese kölcsönkért még egy bögrényi vizet. Másnap visszaadta. Minden tulajdona a rabruha, a gallér nélküli ing, egy lópokróc, amely csak az illúzióját adja annak, hogy takarózik vele az ember, annyira elnyűtt, kivékonyodott, agyonstrapált. Meg van neki az agyontaposott, tucatnyi rab által elnyűtt bakancs, de ahhoz nincs cipőfűzője, csak csoszog benne az ember, és ha sokat csoszog előre-hátra a pár méternyi, zsúfolt cellában, akkor akár fel is törheti a lábát. A lábát, amely elszokott a járástól, mert nincs hova menni.

Mi volt a legelviselhetetlenebb a fogságban?

A koszt, a mindennapi moslék, nem is a minősége, hanem a mennyisége volt a legelviselhetetlenebb. Mert a moslékból sem kaptunk annyit, hogy elverjük a gyomrunk korgását. Persze a gyomrunk egy adott pillanatban megunta a korgást. Nem korgott többé. De a kínzó éhség nem szűnt. Rettenetesen kínzott. És megalázó volt. Az volt benne a megalázó, hogy csakugyan sikerült vele jól megkínozni, és hogy sehogy sem tudtam úrrá lenni az éhségemen. Ma sem bírom az éhség érzetét. Mindig van nálam valami falnivaló, ha nem is tartózkodom otthon, akkor is.

A rabbá válás nem egy folyamat. Az ember egyik pillanatról a másikra válik rabbá. Egyik pillanatról a másikra zárul be körülötte a világ. Nem alhat, csak amikor megengedik neki. Nem szívhatja el a cigarettáját, mert nem jut hozzá. Nem olvashat könyvet, mert ahhoz sem engedik hozzájutni.

Kiszabadulása után újabb megpróbáltatások vártak önre...

Szamosújvárról szabadultam, de haza mégsem mehettem. Szabadulásom napján közölték, hogy két év kötelező lakhelyre kell mennem Brăila tartomány Satu Nou nevű falujába. A szamosújvári rendőrségről kísértek az állomásra és onnan a Bărăganba.

Satu Nouban 15 kilométeres körzetben teljesen szabadon mozoghattam. Azt a falut az ötvenes évek elején a Bánságból elhurcolt svábok építették. Ott kaptam egy egyszoba-konyhás nádfedelű vályogházat. Abban töltöttem el még két esztendőt. A falu ma már nem létezik. Amikor megszüntették a kötelező lakhelyet, mint adminisztratív büntetést, a házakat lerombolták, a földet felszántották. Nem maradt belőle csak a temető, és itt-ott egy-egy ház, amelyben azok laknak, akiknek nem volt már hová hazamenniük 1964-ben.

HIRDETÉS

HIRDETÉS